

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

Ribogospod. nauka Ukr., 2018; 3(45): 112-117

DOI: 10.15407/fsu2018.03.112

УДК 016:[597.554.3:639.371.5]

Received 03.06.18

Received in revised form 17.06.18

Accepted 15.07.18

ВИРЕЗУБ *RUTILUS FRISII FRISII* (NORDMANN). ТЕМАТИЧНА БІБЛІОГРАФІЯ

І. Й. Грициняк, library@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

Т. М. Швець, library@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

Мета. Підготовка довідкового переліку україно- та російськомовних публікацій з питань вивчення еколого-біологічних характеристик та шляхів відновлення чисельності зникаючого виду риб з родини коропових іхтіофауни України — вирезуба *Rutilus frisii frisii* Nordmann.

Методика. Під час системного пошуку у процесі формування тематичного переліку було застосовано як цілісний, так і вибірковий методи. Бібліографічне ядро складало виключно українсько- та російськомовні наукові видання, присутні у фонді наукової бібліотеки Інституту рибного господарства НААН України.

Результати. Сформовано тематичний бібліографічний перелік публікацій загальною кількістю 37 джерел, що охоплюють часовий інтервал з 1931 по 2017 рр., та присвячені питанням дослідження географічного поширення, морфо-екологічних характеристик, біологічних особливостей різних стадій розвитку, а також специфіки відтворення й технологій ставового та індустріального вирощування червонокнижного виду риб — вирезуба — в контексті збереження біорізноманіття. Крім того, до переліку включено публікації, які стосуються проблем реституції даного виду у басейнах річок. Літературні джерела розміщені у алфавітному порядку за автором чи назвою, описані згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», із урахуванням поправок (код УКНД 01.140.40), а також відповідно до вимог оформлення списку літератури за міжнародним стандартом APA style.

Практична значимість. Підготовлений список публікацій може бути використаний науковцями, практиками, студентами, до сфери інтересів яких належать питання дослідження біології, а також проблеми відновлення та збереження вирезуба як зникаючого об'єкта іхтіофауни.

Ключові слова: вирезуб, червонокнижний вид, біологічні особливості, розведення, реституція.

BLACK SEA ROACH (VYREZUB) *RUTILUS FRISII FRISII* (NORDMANN). THEMATIC BIBLIOGRAPHY

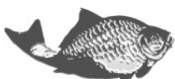
Ir. Hrytsynyak, library@if.org.ua, Institute of Fisheries NAAS, Kyiv

T. Shvets, library@if.org.ua, Institute of Fisheries NAAS, Kyiv

Purpose. To create a thematic bibliographic list of publications on studies of ecological and biological characteristics of the Black Sea roach (vyrezub) *Rutilus frisii frisii* Nordman, as an endangered cyprinid species of the fish fauna of Ukraine.

Methods. The complete and selective methods were applied in the process of the systematic search. The bibliographic core has been formed with the publications exclusively in Ukrainian and

© І. Й. Грициняк, Т. М. Швець, 2018

Russian from the fund of the scientific library of the Institute of Fisheries NAAS of Ukraine.

Results. There was composed a thematic list of publications with a total quantity of 37 sources covering a time interval from 1931 to 2017 devoted to the questions on the study of the geographical distribution, morphological and ecological characteristics, biological features of different developmental stages, as well as the specifics of reproduction and technologies of pond and industrial rearing of a Red Book fish species, the Black Sea roach, in the context of biodiversity conservation. In addition, the list includes publications on problems of the restitution of this species in river basins.

The literary sources are arranged in alphabetical order by author or title, and described according to DSTU 8302:2015 "Information and documentation. Bibliographic reference. General principles and rules of composition", with the amendments (code UKND 01.140.40), as well as in accordance with the requirements of APA style — international standard of references.

Practical value. The list may be useful for scientists, practitioners, students, whose area of interests covers the questions of biological studies, and problems of the restoration and conservation of the Black Sea roach as an endangered object of fish fauna.

Key words: Black Sea roach, vyrezub, Red Book species, biological characteristics, rearing, restitution.

1. Алимов И. А. Выращивание вырезуба (*Rutilus frisii*) в рыбоводных прудах / И. А. Алимов // Рыбоводство и рыбное хозяйство. 2013. № 10. С. 26—30.
2. Амброз А. И. Вырезуб — *Rutilus frisii* Nordmann // Рыбы Днепра, Южного Буга и Днепроовско-Бугского лимана. Киев : АН УССР, 1956. С. 98—106.
3. Аннотированный каталог круглоротых и рыб континентальных вод России. Москва : Наука, 1998. С. 69—70.
4. Берг Л. С. Рыбы пресных вод СССР и сопредельных стран. Ч. 1. Ленинград : Всесоюзный институт озерного и речного рыбного хозяйства, 1932. С. 327.
5. Берг Л. С. Рыбы пресных вод СССР и сопредельных стран. Ч. 2. Москва — Ленинград : АН СССР, 1949. С. 532—534.
6. Великохатко Ф. Д. Новые данные о распространении и биологии вырезуба *Rutilus frisii* Nordmann // Известия Ленинградского НИИ ихтиологии. 1931. Т. 12, вып. 1. С. 270—272.
7. Владимиров М. З. Раннее эмбриональное развитие и морфология нового межродового гибрида карповых рыб: самка вырезуба *Rutilus frisii* (Nordm.) и самец рыбка *Vimba vimba vimba* (L.) // Вопросы ихтиологии. 1978. Т. 18, № 5. С. 963—965.
8. Воспроизводство вырезуба в связи с сохранением биоразнообразия / Михеев В. П. и др. // Таврійський науковий вісник. 2011. Вип. 76. С. 242—247.
9. Вырезуб — *Rutilus frisii* (Nordmann) // Промысловые рыбы СССР. Москва : Пищепромиздат, 1949. С. 326—327.
10. Вырезуб (*Rutilus frisii* (Nordman)) // Красная книга Смоленской области. Редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды животных и растений. Смоленск : СГПИ, 1997. С. 104.
11. Дзюбан Н. А., Дудкин А. Д. Воспроизводство вырезуба // Рыбное хозяйство. 1952. № 1. С. 33—35.
12. Докучаев А. С. Выращивание маточного стада вырезуба в прудовых условиях для целей искусственного воспроизводства // Вклад молодых ученых в рыбохозяйственную науку России : Всерос. молодёжная конф., Санкт-Петербург, 12-14 окт. 2010 г. : тезисы докл. Санкт-Петербург : ГосНИОРХ, 2010. С. 47—49.
13. Жизнь животных. Т. 4, ч. 1 : Рыбы / ред. Т. С. Расс. Москва : Просвещение, 1971. С. 278—280.

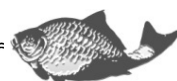
14. Жуков П. И. Вырезуб (*Rutilus frisii* (Nordmann, 1840)) // Справочник по экологии пресноводных рыб. Минск : Наука и техника, 1988. С. 130—131.
15. Жуков П. И. Рыбы Белоруссии. Минск : Наука и техника, 1965. С. 171—172.
16. Иванчев В. П., Сарычев В. С., Иванчева Е. Ю. Миноги и рыбы бассейна Верхнего Дона. Рязань : Голос губернии, 2013. 275 с. (Труды Окского государственного природного биосферного заповедника ; вып. 28).
17. Козлов В. И. Справочник фермера-рыбовода. Москва : ВНИРО, 1998. С. 424—426.
18. Козлов В. И., Абрамович Л. С. Справочник рыбовода. Москва : Росагропромиздат, 1991. С. 195—198.
19. Костоусов В. Г., Корабельникова О. В., Худый А. И. О возможности реституции вырезуба *Rutilus frisii* (Nordman) в бассейне Верхнего Днепра // Актуальные проблемы зоологической науки в Беларуси : XI Зоологическая Международная науч.-практ. конф., 1-3 нояб. 2017 г., Минск : сборник статей. Т. 1. Минск : А.Н. Вараксин, 2017. С. 204—213.
20. Мовчан Ю. В. Вирезуб причорноморський — *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840) // Риби України (визначник-довідник). Київ, 2001. С. 68—69.
21. Мовчан Ю. В., Смірнов А. І. Фауна України. Т. 8 : Риби. Вип. 2 : Коропові. Ч. 1. Київ : Наукова думка, 1981. С. 67—80.
22. Нетрадиційні об'єкти рибництва в аквакультурі України / Гринжевський М. В. та ін. Київ : Світ, 2001. С. 142—143.
23. Никольский Г. В. Частная ихтиология. Москва : Советская наука, 1950. С. 202—203.
24. Опалатенко Л. К. О морфологии и экологии вырезуба (*Rutilus frisii*) (*Pisces, Cyprinidae*) Верхнего Днестра // Вестник зоологии. 1978. № 4. С. 83—85.
25. Опыт воспроизводства вырезуба методами индустриального рыбоводства / Михеев В. П. и др. // Сбалансированное природопользование: современный взгляд, тенденции и перспективы : Междунар. науч.-практ. конф., Херсон, 17-19 мая 2010 г. : матер. Херсон : Колос, 2010. С. 55—57.
26. Разведение рыбы и раков / сост. Барышникова Т. Ростов-на-Дону : Респекс, 1999. С. 41—43.
27. Розведення та вирощування вирезуба і кутума // Галузевий збірник нормативно-технологічної документації з розведення та вирощування промислово-цінних риб. Київ : Укррибпроект, 2004. С. 249.
28. Рудик-Леуська Н. Я., Котовська Г. О., Христенко Д. С. Вирезуб // Атлас аборигенної іхтіофауни басейну р. Дніпро. Київ, 2011. С. 117—120.
29. Сироватська Н. І. Вирозуб *Rutilus frisii* (Nordmann). Харків : Видавництво Наркомпостачання УРСР, 1933. 80 с. (Праці Українск. філії Озівсько-Чорноморського інституту морського рибного господарства ; т. 7, вип. 1).
30. Смирнова Е. Н. Морфо-экологические особенности развития вырезуба *Rutilus frisii* (Nordm.) // Труды Института морфологии животных им. А. Н. Северцова. 1957. Вып. 20. С. 95—120.
31. Смирнова Е. Н., Трушинская М. Б. Основные задачи по восстановлению и увеличению численности запасов вырезуба // Известия ГосНИОРХ. 1964. Т. 57. С. 69—76.
32. Худий О. І. Прояви статевого диморфізму в популяції вирезуба із Дністровського водосховища // Збереження генофонду та відновлення популяцій цінних видів риб : Міжнар. наук. конф. : матер. Київ : Інститут рибного господарства НААН України; ДІА, 2011. С. 103—107.
33. Худий О. І., Ткебучава І. Б. Вирезуб причорноморський *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840) у зоологічних колекціях Природничого музею

- Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича // Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології : X Міжнар. Іхтіол. наук.-практ. конф., Київ, 19-21 вер. 2017 р. : матер. Херсон : Грінь Д.С., 2017. С. 359—363.
34. Худий О. І., Худа Л. В., Цапок О. Л. Гістологічна характеристика яєчників статевозрілих самок туводної форми вирізуба Дністровського водосховища // Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології : II Міжнар. іхтіол. наук.-практ. конф., Канів, 16-19 вер. 2009 р. : тези. Севастополь : Інститут біології південних морів ім. О.О. Ковалевського, 2009. С. 165—167.
35. Худий О. І., Худа Л. В., Цапок О. Л. Характеристика ростових процесів вирізуба в умовах Дністровського водосховища // Доповіді Національної академії наук України. 2008. № 7. С. 175—178.
36. Червона книга України. Тваринний світ / ред. Акімов І. А. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. С. 319.
37. *Rutilus frisii* (Nordman, 1840) — виріzub // Атлас пресноводных рыб России / ред. Решетников Ю. С. Т. 1. Москва : Наука, 2002. С. 317—319.

REFERENCES

1. Alimov, I. A. (2013). Vyrashchivanie vyrezuba (*Rutilus frisii*) v rybovodnykh prudakh. *Rybovodstvo i rybnoe khozyaystvo*, 10, 26-30.
2. Ambroz, A. I. (1956). Vyrezub - *Rutilus frisii* Nordmann. *Ryby Dnepra, Yuzhnogo Buga i Dneprovsko-Bugskogo limana*. Kiev: AN USSR, 98-106.
3. *Annotirovannyi katalog kruglorotykh i ryb kontinental'nykh vod Rossii* (1998). Moskva: Nauka, 69-70.
4. Berg, L. S. (1932). *Ryby presnykh vod SSSR i sopredel'nykh stran*. Ch. 1. Leningrad: Vsesoyuznyy institut ozernogo i rechnogo rybnogo khozyaystva, 327.
5. Berg, L. S. (1949). *Ryby presnykh vod SSSR i sopredel'nykh stran*. Ch. 2. Moskva - Leningrad: AN SSSR, 532-534.
6. Velikokhat'ko, F. D. (1931). Novye dannye o rasprostraneniі i biologii vyrezuba *Rutilus frisii* Nordmann. *Izvestiya Leningradskogo NII ikhtiologii*, 12(1), 270-272.
7. Vladimirov, M. Z. (1978). Rannee embrional'noe razvitiye i morfologiya novogo mezhrodovogo gibrida karpovykh ryb: samka vyrezuba *Rutilus frisii* (Nordm.) i samets rybtsa *Vimba vimba vimba* (L.). *Voprosy ikhtiologii*, 18(5), 963-965.
8. Mikheev, V. P., Mel'chenkov, E. A., Kalmykova, V. V., Mikheev, P. V., Myshkin, A. V., & Razhukov, R. S. (2011). Vosproizvodstvo vyrezuba v svyazi s sokhraneniem bioraznoobraziya. *Tavriys'kiy nauchiy visnik*, 76, 242-247.
9. Pl'in, B. S. (Comp.) (1949). Vyrezub – *Rutilus frisii* (Nordmann). *Promyslovye ryby SSSR*. Moskva: Pishchepromizdat, 326-327.
10. Pastukhov, V. M. (1997). Vyrezub (*Rutilus frisii* (Nordman)). *Krasnaya kniga Smolenskoй oblasti. Redkie i nakhodyashchiesya pod ugrozoy ischeznoveniya vidy zhivotnykh i rasteniy*. Smolensk: SGPI, 104.
11. Dzyuban, N. A., & Dudkin, A. D. (1952). Vosproizvodstvo vyrezuba. *Rybnoe khozyaystvo*, 1, 33-35.
12. Dokuchaev, A. S. (2010). Vyrashchivanie matochnogo stada vyrezuba v prudovykh usloviyakh dlya tseyey iskusstvennogo vosproizvodstva. *Vklad molodykh uchenykh v rybokhozyaystvennuyu nauku Rossii: tezisy dokladov Vserossiyskoй molodezhnoy konferentsii, Sankt-Peterburg, 12-14 oktyabrya 2010 g.* Sankt-Peterburg: GosNIORKh, 47-49.
13. Rass, T. S. (Ed.). (1971). *Zhizn' zhivotnykh*. (Vol. 4, 1 – Ryby). Moskva: Prosveshchenie, 278-280.

14. Zhukov, P. I. (1988). Vyrezub (*Rutilus frisii* (Nordmann, 1840)). *Spravochnik po ekologii presnovodnykh ryb*. Minsk: Nauka i tekhnika, 130-131.
15. Zhukov, P. I. (1965). *Ryby Belorussii*. Minsk: Nauka i tekhnika, 171-172.
16. Ivanchev, V. P., Sarychev, V. S., & Ivancheva, E. Yu. (2013). *Minogi i ryby basseyna Verkhneho Dona: trudy Okskogo gosudarstvennogo prirodnogo biosfernogo zapovednika*. (Vol. 28). Ryazan': Golos gubernii.
17. Kozlov, V. I. (1998). *Spravochnik fermer-rybovoda*. Moskva: VNIRO, 424-426.
18. Kozlov, V. I., & Abramovich, L. S. (1991). *Spravochnik rybovoda*. Moskva: Rosagropromizdat, 195-198.
19. Kostousov, V. G., Korabel'nikova, O. V., & Khudyy, A. I. (2017). O vozmozhnosti restitutsii vyrezuba *Rutilus frisii* (Nordman) v basseyne Verkhneho Dnepra. *Aktual'nye problemy zoologicheskoy nauki v Belarusi: XI Zoologicheskaya Mezhdunarodnaya nauch.-prakt. konf., 1-3 noyab. 2017 g., Minsk: sbornik statey*. (Vol. 1). Minsk: A.N. Varaksin, 204-213.
20. Movchan, Yu. V. (2001). Vyrezub prychnomorskyi - *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840). *Ryby Ukrainy (vyznachnyk-dovidnyk)*. Kyiv, 68-69.
21. Movchan, Yu. V., & Smirnov, A. I. (1981). *Fauna Ukrainy*. (Vol. 8, iss. 2, ch.1). Kyiv: Naukova dumka, 67-80.
22. Hrynzhevskiy, M. V., et al. (2001). *Netradytsiini obiekty rybnytstva v akvakulturi Ukrainy*. Kyiv: Svit, 142-143.
23. Nikol'skiy, G. V. (1971). *Chastnaya ikhtiologiya*. Moskva: Sovetskaia nauka, 202-203.
24. Opalatenko, L. K. (1978). O morfologii i ekologii vyrezuba (*Rutilus frisii*) (*Pisces, Cyprinidae*) Verkhneho Dnestra. *Vestnik zoologii*, 4, 83-85.
25. Mikheev, V. P., Mel'chenkov, E. A., Myshkin, A. V., Razhukov, R. S., Kalmykova, V. V., & Mikheev, P. V. (2010). Opyt vosproizvodstva vyrezuba metodami industrial'nogo rybovodstva. *Sbalansirovannoe prirodopol'zovanie: sovremennyy vzglyad, tendentsii i perspektivy: materialy Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii, Kherson, 17-19 maya 2010 g.* Kherson: Kolos, 55-57.
26. Baryshnikova, T. (Comp.) (1999). *Razvedenie ryby i rakov*. Rostov-na-Donu: Respeks, 41-43.
27. Rozvedennia ta vyroshchuvannia vyrezuba i kutuma (2004). *Haluzevyi zbirnyk normatyvno-tekhnolohichnoi dokumentatsii z rozvedennia ta vyroshchuvannia promyslovo-tsinnykh ryb*. Kyiv: Ukrrybproekt, 249.
28. Rudyk-Leuska, N. Ya., Kotovska, H. O., & Khrystenka, D. S. (2011). Vyrezub. *Atlas aboryhennoi ikhtiofauny baseinu r. Dnipro*. Kyiv, 117-120.
29. Syrovatska, N. I. (1933). Vyrozub *Rutilus frisii* (Nordmann). *Pratsi Ukrainsk. filii Ozivsko-Chornomorskoho instytutu morskoho rybnoho hospodarstva*. (Vol. 7, iss.1). Kharkiv: Vydavnytstvo narkompostachannia URSR.
30. Smirnova, E. N. (1957). Morfo-ekologicheskie osobennosti razvitiya vyrezuba *Rutilus frisii* (Nordm.). *Trudy Instituta morfologii zhyvotnykh im. A.N. Severtsova*, 20, 95-120.
31. Smirnova, E. N., & Trushinskaya, M. B. (1964). Osnovnye zadachi po vosstanovleniyu i uvelicheniyu chislennosti zapasov vyrezuba. *Izvestiya GosNIORKh*, 57, 69-76.
32. Khudiy, O. I. (2011). Proiavy statevoho dymorfizmu v populiatsii vyrezuba iz Dnistrovskoho vodoskhovyshcha. *Zberezhennia henofondu ta vidnovlennia populiatsii tsinnykh vydiv ryb: materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii*. Kyiv: Instytut rybnoho hospodarstva NAAN Ukrainy, DIA, 103-107.
33. Khudiy, O. I., & Tkebuchava, I. B. (2017). Vyrezub prychnomorskyi *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840) u zoolohichnykh kolektsiiakh Pryrodnychoho muzeiu

- Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yurii Fedkovycha. *Suchasni problemy teoretychnoi i praktychnoi ikhtiologii: X Mizhnarodna ikhtiologichna naukovo-praktychna konferentsiia, Kyiv, 19-21 veresnia 2017 roku: materialy*. Kherson: Hrin D.S., 359-363.
34. Khudyi, O. I., Khuda, L. V., & Tsapok, O. L. (2009). Histologichna kharakterystyka yaiechnykh statevzrilykh samok tuvodnoi formy vyrezuba Dnistrovskoho vodoskhovyshcha. *Suchasni problemy teoretychnoi ta praktychnoi ikhtiologii: tezy II Mizhnarodnoi ikhtiologichnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kaniv, 16-19 veresnia 2009 roku*. Sevastopol: Instytut biologii pivdennykh moriv im. O.O. Kovalevskoho, 165-167.
 35. Khudyi, O. I., Khuda, L. V., & Tsapok, O. L. (2008). Kharakterystyka rostovykh protsesiv vyrezuba v umovakh Dnistrovskoho vodoskhovyshcha. *Dopovidi Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy, 7*, 175-178.
 36. Akimov, I. A. (2009). *Chervona kniha Ukrainy. Tvarinniy svit*. Kyiv: Globalkonsalting.
 37. Reshetnikova, Yu. S. (Ed.). (2002). *Rutilus frisii* (Nordman, 1840) – vyrezub. *Atlas presnovodnykh ryb Rossii*. (Vol. 1). Moskva: Nauka, 317-319.

ВЫРЕЗУБ *RUTILUS FRISII FRISII* (NORDMANN). ТЕМАТИЧЕСКАЯ БИБЛИОГРАФИЯ

Ир. И. Грициняк, library@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, г. Киев
Т. М. Швець, library@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, г. Киев

Цель. Формирование справочного перечня украино- и русскоязычных публикаций по вопросам изучения эколого-биологических особенностей и путей восстановления численности исчезающего вида рыб семейства карповых ихтиофауны Украины — вырезуба *Rutilus frisii frisii Nordmann*.

Методика. В ходе системного поиска в процессе подготовки тематического перечня были применены как целостный, так и выборочный методы. Библиографическое ядро составляли исключительно украино- и русскоязычные научные издания, имеющиеся в фонде научной библиотеки Института рыбного хозяйства НААН Украины.

Результаты. Сформирован тематический библиографический перечень публикаций в количестве 37 источников, охватывающих временной интервал с 1931 по 2017 гг., и посвященных вопросам исследования географического распространения, морфо-экологических характеристик, биологических особенностей различных стадий развития, а также специфики воспроизводства и технологий прудового и индустриального выращивания краснокнижного вида рыб — вырезуба — в контексте сохранения биоразнообразия. Кроме того, перечень включает публикации, касающиеся проблем реституции указанного вида в бассейнах рек. Литературные источники размещены в алфавитном порядке по автору или названию, описаны согласно ДСТУ 8302:2015 «Информация и документация. Библиографическая ссылка. Общие положения и правила составления», с учетом поправок (код УКНД 01.140.40), а также в соответствии с требованиями к оформлению списка литературы по международному стандарту APA style.

Практическая значимость. Подготовленный список публикаций может быть использован учеными, практиками, студентами, сфера интересов которых включает вопросы изучения особенностей биологии, а также проблемы воспроизводства и сохранения вырезуба как исчезающего объекта ихтиофауны.

Ключевые слова: вырезуб, краснокнижный вид, биологические особенности, разведение, реституция.

